

1. Annerkjennelse av gjeldene avtaler for kommuner med konsesjonskraft.

Innsender: Tinn Senterparti

Konsesjonskraften baserer seg på erstatning og forpliktelser overfor de kommunene som blir berørt av inngrep i naturen, som omgjøring av vassdragenes naturlige løp, oppdemning av store områder og overføring av vann.

Konsesjonskraften er en styrke for kraftkommunene, enten ved å kunne selge rimelig kraft til markedspris, tilby innbyggeren rimeligere kraftpriser eller for å kunne tilby kraftkrevende industri/næring rimelige kraftavtaler for å skape arbeidsplasser til kommunene, som igjen gir bostedsattraktivitet.

Det at man nå vil redusere rammetilskuddene til kraftkommunene med 3 milliarder gir uforutsigbarhet i inntektene for kommunene, nå og i fremtiden.

Nå ligger det i forslaget at de avtaler som er inngått ikke vil trekkes for inntekter de ikke kan realisere. Men det gjelder da bare for de avtaler som er inngått før dette forslaget ble kjent. Etableringer som ikke har kommet lenger enn til forhandlingsbordet vil bli usikkert for kommunene å gå videre med, da de ikke vet utfallet av rammetilskuddene.

I 2020 opplevde vi rekordlave strømpriser, som for kommunene med konsesjonskraft og som solgte denne på spotmarkedet tapte penger, siden konsesjonskraftkommunene har forpliktet seg til å kjøpe denne kraften, med en oppsigelse på 2 år.

Om vi nå legger oss på et system der kommunene med konsesjonskraft skal måtte belage seg på et ukjent ekstra trekk i milliardklassen i gode år, og må stå for tapet selv i dårlige år så vil dette gjøre det vanskelig å kunne gi gode fastprisavtaler for etablering av kraftkrevende industri.

Strømmarkedet er vanskelig å forutse ifra før, om ikke kommunen skal få enda en usikkerhetsfaktor inn i beregningene.

Det å kunne etablere kraftkrevende industri i nærhet til der kraften produseres vil også gi mindre nett tap og være mer bærekraftig samt bidra til å opprettholde bosetting og næringsutvikling ute i distriktene.

Vi er redd for at dette forslaget har gitt åpning for å lettere kunne velge denne modellen i andre år der staten behøver midler for å saldere budsjettet og ønsker derfor en tydelig stemme fra Senterpartiet at dette ikke er modellen de vil velge i fremtiden.

Det vil fremover være behov for å produsere mer kraft i dette landet etter at vi nå i forbindelse med det grønne skiftet velger å legge alt det som har vært forsynt med fossilt brennstoff over til elektrifisering fra «bærekraftig» energi kilde.

Selv om det kalles bærekraftig så kreves det inngrep i naturen enten det er vannkraft eller vindkraft.

Når kommuner som har potensielle områder ser at staten velger å sjonglere og bryte med inngåtte avtaler, for å kunne saldere sine budsjetter, eller fordele overskuddene fra naturressursene med de kommuner som ikke bygger ned sine områder. Så vil risikoen være at de velger å la være siden de nå

vil få enda større andel av overføringene fra de kommunene som har disse inntektene, mens de slipper å bygge ned sine naturområder.

Vi stiller oss derfor kritiske til denne modellen som er valgt her, med å bryte med inngåtte avtaler og redusere rammetilskuddene til kommuner med konsesjonskraft.

Senterpartiet sier nei til å i fremtiden røre ved opprinnelig inngåtte konsesjonskraftavtaler og vil se på mulighetene som ligger i å skaffe nye gode avtaler for vertskommuner som avser områder til kraftproduksjon.

2. Konesjonskraft til kommunar ved utbygging av vindkraft- og solkraftverk

Innsender: Tokke Senterparti

Dagens konsesjonslover for vasskraft blei vedteke i 1917. Lovene gav kommunane som vart råka av kraftutbyggingar fleire gode som kompensasjon for dei ulempene og skadene som kraftutbyggingane medførte lokalt. Desse har vore viktige for at kommunar har sagt ja til utbygging av vasskraft, då lokale styresmakter og innbyggjarar har følt at dei sat att med deler av verdiskapinga som vasskrafta har ført med seg.

For vindkraft og solkraft er det ikkje etablert slike effektive og gode kompensasjonsordningar til kommunane. Senterpartiet vil foreslå at også vindkraft- og solkraftverk skal levere konsesjonskraft til vertskommunane sine. Ein slik ordning vil gjere det lettare for kommunar å akseptere store inngrep i sin natur for å sikre utbygging av meir fornybar kraft.

Etter konsesjonslovene skal produsentane av vasskraft gje 10 % av kraftproduksjonen til vertskommunen og fylkeskommunen. Ein kommune kan ta ut så mykje kraft som tilsvarer det alminnelige forbruket. Dersom det alminnelige forbruket i kommunen er mindre enn mengda av konsesjonskraft, overtar fylkeskommunen den resterende mengda konsesjonskraft.

I Telemark mottok kommunane om lag 540 GWh konsesjonskraft, medan fylkeskommunen får om lag 160 GWh. Dette tilsvarer store økonomiske verdier kvart år, når kraftprisen er høg.

Prisen som kommunen skal betale for vasskrafta er produksjonsprisen, dvs. dekning av alle kostnader, pluss 20 % forteneste til produsenten. Denne prisen er i 2023 fastsett til 11,77 øre per kWh. Det er gjennomsnittleg produksjonspris til alle kraftverk omfatta av ordninga med konsesjon etter april 1959. For konsesjonar gjeve før april 1959 blir konsesjonskraftprisen rekna ut for kvart enkelt kraftverk.

I dag er utbyggingskostnaden for bygging av vindkraftverk på land rundt 30-35 øre per kWt. For solkraftverk er prisen høgare. Men når kraftprisane er 1 krone per kWt, er økonomien svært god og eit krav om konsesjonskraft til sjølvkostpris er eit rimeleg krav frå kommunane.

Kravet om konsesjonskraft bør ikkje gjelde småskala utbyggingar. Ei mogleg grense for å vere omfatta av konsesjonskraftordninga kan vere at kraftverka har ein forventa årleg produksjon på 30 GWh eller høgare.

Senterpartiet meiner at kommunar som stiller areal til disposisjon for utbygging av vind- og solkraftverk skal få konsesjonskraft.

3. Økende forskjeller bekymrer

Innsender: Resolusjonskomiteen

Forskjellene mellom folk øker stadig raskere i Norge. Fattige blir fattigere, og rike blir rikere. Lønnsveksten både i kroner og prosent er størst blant de som tjener mest, og vi ser i mediene at flere enn før sliter med å få endene til å møtes.

For Senterpartiet er det helt sentralt å jobbe for en politikk som utjevner økonomiske, sosiale og geografiske forskjeller. En omfordelende politikk, som sørger for at de som har minst får mest, at man har samme muligheter om man bor to minutter fra sentrum eller to timer fra sentrum, og at alle skal kunne delta i samfunnslivet.

Økende forskjeller mellom folk fører også til utenforskap. Å si nei til å sende barna på fritidsaktiviteter grunnet trang økonomi, eller å ikke kunne delta i andre sosiale sammenhenger er med på å skape avstand mellom folk, også relasjonelt.

Mange kommuner i Telemark har en høyere andel av barn og unge som vokser opp i lavinntektsfamilier enn resten av landet. Derfor er omfordelende politikk og utjevnende tiltak særlig viktig i Telemark.

Telemark Senterparti mener det er flere konkrete tiltak som må gjennomføres for å sikre at forskjellene mellom folk går ned. Blant annet må universelle ordninger som sikrer at alle barn og unge kan delta på fritidsaktiviteter, uavhengig av foreldrenes lommebok på plass. Vi må sikre at det finnes tilbud slik at ingen faller utenfor. Møteplasser for ungdom i alle aldre er viktige tiltak for å lage fellesskap, og hindre utenforskap.

Telemark Senterparti mener økte overføringer til kommunene er en god måte å redusere forskjellene på. Kommunene vet hvor skoen trykker, og kan i samarbeid med andre lokale aktører skreddersy ordninger og tilbud som reduserer forskjeller, hindrer utenforskap og fremmer fellesskap over hele landet.

4. Ikke kutt støtten til frivilligsentralene

Innsender: Telemark Senterkvinner

Det siste året har det blitt 32 flere frivilligsentraler i Norge. Det er bra. Frivilligsentralene er viktige møteplasser og arenaer som motvirker utenforskap, fremmer fellesskap og gir et tilbud utenfor offentlig regi til folk i alle aldre.

Samtidig som det har blitt flere frivilligsentraler, har potten med statlige penger til å finansiere frivilligsentralene ikke økt. Det betyr at det er flere som skal dele på den samme potten, og resultatet er et lavere kronebeløp i støtte til hver sentral.

Finansieringen av frivilligsentralene skjer ved at kommunen bevilger et beløp tilsvarende en gitt prosentsats av den statlige støtta. Når den statlige støtta til hver sentral reduseres, blir også den kommunale støtta mindre. Konsekvensen er mindre penger å drive frivilligsentralene for.

Frivilligsentralene er heller ikke skjermet for økt strømpris og prisvekst på andre varer, så konsekvensen av redusert støtte er i mange tilfeller et redusert tilbud til brukerne av frivilligsentralene.

I mange kommuner og lokalsamfunn er frivilligsentralene brobyggere på tvers av generasjoner, miljøer, nasjonaliteter og andre organisasjoner. Sentralene gir et tilbud som gir brukerne livsglede, mestringsfølelse og helse. Sentralene er bærebjelker i lokalsamfunnene, og gir lavterskeltilbud nær folk.

Telemark Senterparti mener det er svært uheldig at støtten til frivilligsentralene i praksis reduseres. Potten med statlige penger må økes når antallet frivilligsentraler økes, slik at hver enkelt frivilligsentral ikke opplever kutt i støtten, og kan opprettholde tilbud og drift minst på dagens nivå.

5. Senterpartiet vil prioritere beredskap

Innsender: Midt-Telemark Senterparti

Vi lever nå i en usikker tid, med krig i Europa. Selv om vi føler oss trygge her i Norge, må vi likevel være forberedt på at krig, terrorhandlinger, sabotasje og ulykker kan ramme oss direkte eller indirekte. I tillegg blir vi stadig mer sårbare på grunn av avhengigheten av internasjonal handel og internasjonal IKT-teknologi.

Telemark Senterparti ser positivt på regjeringens opptrappingsplan for Forsvaret. I tillegg mener en at det bør bli økt fokus på sivil beredskap og beredskap knyttet til kommunal tjenesteyting og problemstillinger som tidligere ikke har vært så sentrale, f. eks:

- nødkommunikasjon
- nødstrøm
- vanntilførsel
- evne til å ta omsorg for funksjonshemmede, sjuke og gamle
- nødforsyning av viktige varer inkl. mat, medisin og driftsmidler til landbruket.

Telemark senterparti oppfordrer regjeringen til å prioritere beredskap og generell samfunnssikkerhet enda høyere. Vel så viktig som økte bevilgninger vil det her være å bevisstgjøre forvaltningen både på egen evne til tjenesteyting, tverrsektorielt samarbeid og samarbeid med frivillig sektor.

6. Helse og omsorg nær folk også i framtida

Innsender: Midt-Telemark/Kragerø Senterparti

Det har nylig kommet en rapport fra helsepersonellkommisjonen hvor det slås fast at det i framtida blir færre helsepersonell per pasient. Vi kommer til å mangle arbeidsfolk i Norge, så vi er nødt til å tenke annerledes.

Både på sykehus og i kommunale helse- og omsorgstjenester har vi i lengre tid sett at helsepersonell gjør mange andre oppgaver enn det de har utdannet seg til. Sykepleiere, jordmødre, helsefagarbeidere og andre forteller at de tar seg av matsservering, oppvask, nedvasking, rydding og søppeltømming. Dette gir en meget travel arbeidsdag og det blir lite tid til pasientene.

Dersom vi skal gjøre helse- og omsorgsarbeid forsvarlig og attraktivt må vi finne bedre måter å organisere oss på. Helsepersonell må få konsentrere seg om å ta vare på pasientene. I tillegg trengs mange andre tiltak for å sikre folk gode tjenester og opprettholde velferdssamfunnet.

Telemark Senterparti vil:

- arbeide for at helsepersonell skal ha oppgaver direkte knyttet til å gi helse- og omsorgshjelp til pasienter og at andre oppgaver, f.eks. matsservering, oppvask, nedvasking, rydding og søppeltømming, kan håndteres av annet personell
- få flere ansatte i heltid og utvikle nye turnuser for å oppnå dette
- bidra til reellt partsarbeid hvor tjenestene utformes i et nært samarbeid mellom ledelse og ansatte (tillitsvalgte og vernetjenesten)
- benytte velferdsteknologi på en slik måte at det blir frigjort mer tid til pasienter, slik en f.eks. har fått til med digital ruteplanlegger i hjemmetjenesten
- fremsnakke helseledere som praktiserer en ledelse med skoa på
- sikre at ansatte og brukeres erfaring blir tillagt stor vekt i utforming av tjenesten
- legge vekt på brukererfaring knyttet til kommunale og statlige innkjøp av materiell og utstyr i helse- og omsorgstjenesten
- ha enda tettere samarbeid mellom offentlig helse- og omsorgstjeneste og frivilligheten, blant annet gjennom bruk av digitale hjelpemidler som lettere kobler mennesker sammen
- Vurdere å videreføre ordningen fra korona-pandemien med å la pensjonert helsepersonell arbeide uten avkortning av pensjon.

7. En demensomsorg vi kan stå for

Innsender: Kragerø Senterparti

Hvordan ønsker vi at hverdagen skal være for de som bar oss fram på skuldrene sine, og nå trenger hjelp til alt? Kan vi dele med dem som har delt veien med oss? Kan vi ønske å fylle dagene deres med det gode, og matfatene deres med noe de kan glede seg til? Kan vi snakke med dem på en måte som lokker fram smil og godfølelse? Kan vi se dem i øynene?

Mangel på omsorgsboliger og sykehjemsplasser utgjør en helseisiko for de som har behov for døgnkontinuerlig omsorg. Det er også svært belastende for pårørende å skulle fungere i roller som krever spesialutdannelse. I følge studie referert i Fri Fagbevegelse er 60 prosent (240.000) av pårørende til demenssyke så slitne at de ville fått én eller flere psykiatriske diagnoser. Samfunnet kan ikke lene seg på de pårørende som en plan A, for selv om omsorgsviljen er der er ikke arbeidslivsordningene lagt opp til det. Andre private forhold kan også gjøre situasjonen vanskelig. Helsevesenet har i lang tid ikke blitt gitt kapasitet til å favne dem som trenger hjelp på dette området.

Vi trenger styrking av kompetanse og bemanning nok innen demensomsorgen.

Vi trenger at de som er rammet av demenssykdom får den hjelp og pleie de har krav på.

Vi trenger å løfte demensomsorgen, der den er mangelfull, opp til det nivået den hører hjemme. Vi kan ikke ha respekt for oss selv som samfunn hvis vi tror at det står oss fritt å ikke yte den omsorgen vi skylder å gi. Snur vi ryggen til generasjonene som sørget for oss da vi vokste opp, snur vi ryggen til oss selv.

Andelen demenssyke blant eldre har økt, og sykepleiere og omsorgsarbeidere har ropt høyt for å få flere å dele oppgavene mellom. Leger har stått med pasienter som ikke kan bo hjemme og revet seg i håret i fortvilelse over at det ikke fins flere omsorgsboliger i kommunen deres. Andelen som får demens vil fortsette å øke i flere tiår framover, selv når eldrebølgen legger seg. Vi kan ikke vente med å lete etter menneskene som skal bære oss i framtiden. Vi kan ikke vente med å være de menneskene som bærer andre.

Vi ser i dag at mange dyrebare helsearbeidere gis vanskelige vilkår å jobbe under. Det stilles høye krav til effektivitet og kvalitet, samtidig som underbemanning normaliseres, og ørsmå, faste stillinger skal være deres anker inn i arbeidslivet.

8. Kontroll over krafta og lavere strømpris

Innsender: Notodden Senterparti/Telemark Senterkvinner

Vannkrafta er kritisk for hjem og bedrifters trygghet og økonomi.

Arvesølvet må sikres for dagens og framtidens generasjoner.

Vannkrafta skapte et industrieventyr som gav Norge vekst og velstand.

I det grønne skiftet er god tilgang på rein strømproduksjon like avgjørende som det var da Vemork kraftstasjon ble åpnet i 1911.

Situasjonen i dag, er at Norge er i en strømpriskrise. Prissmitten fra det europeiske kraftmarkedet går ut over privatøkonomien til det norske folk, og norsk næringsliv.

Høy kraftpris er også med på å øke prisene på andre typer varer og tjenester. Får vi kontroll på strømprisen, vil prisveksten på andre varer også avta.

Nok og rein kraft har i over hundre år vært et konkurransefortrinn for norsk industri, og en trygghet for folk. I Telemark har vi virkelig fått erfare verdien av dette, og slik vil vi fortsatt ha det.

Telemark Senterparti vil sikre nasjonal kontroll over våre egne kraftressurser, for å gi innbyggere og næringsliv en forutsigbar og lav strømpris. Samtidig må arbeidet med å sikre ny, fornybar kraftproduksjon intensiveres, slik at vi som land klarer å produsere den krafta vi har bruk for til det beste for oss alle.

9. Vi trenger en desentralisert kompetansereform

Innsender: Skien Senterparti

Universitetet i Sørøst-Norge (USN) har cirka 17000 studenter og 1900 ansatte. USN tilbyr profesjons- og arbeidslivsretta utdanning, forskning og formidling av kunnskap med høy internasjonal kvalitet.

USN har aktivitet i 2 fylker og i Telemark er de lokalisert i med campuser i Bø, Notodden, Porsgrunn og Rauland, med ca 7000 studenter og over 120 ulike studieretninger.

USN gir nå uttrykk for at de er bekymra for spesielt tre ting.

1. Det er en nedgang i søkere på teknologistudiene. Det er færre unge som velger ingeniørutdanning,
2. Det registreres at flere unge trekker til storbyene for å studere – NTNU og UiO som eksempler.
3. Studenter utenfor EU-EØS må nå betale skolepenger, og det har ført til at mange har avbrutt studiene, og reist hjem. Det er grunn til å tro at det vil være en vesentlig nedgang i nye søknader, og det kan føre til at studier står i fare for å bli lagt ned på grunn av mangel på studenter. Særlig er dette sårbart i områdene utenfor de største universitetsbyene, slik Telemark er.

USN har en klar ambisjon om å være med å utvikle og skape vekst i lokalsamfunnene rundt alle sine studiesteder. Universitetet er avhengig av nasjonal politikk og forvaltning som støtter opp under denne ambisjonen. Den desentraliserte studietilbudsstruktur og forskningsvirksomhet på åtte campuser er ressurskrevende. Derfor må det arbeides aktivt overfor regjeringen med å tilrettelegge finansieringsordning i sektoren som øker basisfinansieringen og bidrar til å kompensere for merkostnader for flercampusinstitusjoner.

Telemark Senterparti deler bekymringen for videre utvikling i den retning som USN beskriver og vil derfor be om at regjeringen må bli mer tydelig på et løft for type kompetanse som framtidens utfordringer peker mot.

Telemark Senterparti Videre at denne utdanningen skjer rundt våre sterke utdanningsmiljøer både i by og distrikt i Telemark.

Telemark Senterparti ber om at det også sette ned en «kompetanse-kommisjon» raskt, slik regjeringa gjorde innenfor forsvar, beredskap, helsepersonell og kraft-energi tilgang. Årsaken er at kompetanse kommer til å være vår viktigste innsatsfaktor i velferdssektoren, inn mot det grønne skifte og norsk næringsliv for øvrig fra nå av og framover.

10. Husbanken investeringstilskudd må økes og kommunene må gis forutsigbarhet i utviklingen av eldreomsorgen.

Innsender: Nome Senterparti

Potten for Husbankens investeringstilskudd til omsorgsboliger og sykehjem var tom innen 31.01.23. Mange kommuner må derfor legge sine utbyggingsplaner i eldreomsorgen på vent.

Sykehjem og omsorgsboliger er helt avgjørende for eldreomsorgen over hele landet. Forutsigbarhet er en vesentlig del av planleggingen for eldrebølgen som kommer.

Utfordringer står i kø i helse- og omsorgstjenesten de neste ti-årene!

Vi vet at antall over 80 år vil doble seg framover, det vet også regjering og storting.

Vi vet også at andel pleietrengende under 80 år øker, det vet også regjering og storting.

Vi vet også at andelen av antall arbeidsføre reduseres kraftig sett i forhold til økningen i antall pleietrengende, det vet også regjering og storting.

Pleie og omsorg sliter allerede med for få sykehjems plasser, tilrettelagte omsorgsboliger, for lav grunnbemanning, kompetent arbeidskraft, liggedøgn på sykehuset til skyhøye priser fordi pasienter som ikke kan hjem blir liggende i påvente av ledig sykehjems plass eller ledig omsorgsbolig.

Årsmøtet i Telemark Senterparti krever at investeringstilskuddet økes i revidert nasjonalbudsjett for 2023 slik at kommunene får muligheten til å søke investeringstilskudd i Husbanken.

Samtidig kreves forutsigbarhet ved at investeringstilskuddet blir å finne i kommende års budsjetter.